

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2022 m. lapkričio 28 d.
(OR. en)

14463/22

DEVGEN 198
COHAFA 100
PROCIV 137
RELEX 1484
ACP 120
ENV 1119
MIGR 340
CLIMA 578
COPS 533
SUSTDEV 189
ONU 133

POSĖDŽIO REZULTATAI

nuo: Tarybos generalinio sekretoriato
data: 2022 m. lapkričio 28 d.
kam: Delegacijoms

Ankstesnio
dokumento Nr.: 13834/22

Dalykas: Nelaimių rizikos mažinimas ES išorės veiksmų srityje
– Tarybos išvados (2022 m. lapkričio 28 d.)

Delegacijoms priede pateikiamos Tarybos išvados dėl nelaimių rizikos mažinimo ES išorės veiksmų srityje, kurias Taryba patvirtino 2022 m. lapkričio 28 d. įvykusiame 3914-ame posėdyje.

Tarybos išvados dėl nelaimių rizikos mažinimo ES išorės veiksmų srityje

1. **Taryba pripažįsta**, kad daugėja nelaimių, susijusių žmogiškųjų, ekonominių ir aplinkos nuostolių ir didėja jų nulemtas pažeidžiamumas, dėl kurio kyla rizika ir nestabilumas, pavyzdžiui, konfliktai, skurdas ir nelygybė, taip pat kad ekosistemoms ir buveinėms kyla žlugimo rizika. Pasaulinių sukrėtimų, pavyzdžiui, aplinkos būklės blogėjimo ir klimato kaitos, ginkluotųjų konfliktų, visų pirma Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą, ir grėsmių sveikatai, pavyzdžiui, COVID-19 pandemijos, poveikis rodo, kad šiandieninė rizika yra jungtinio ir sisteminio pobūdžio, taip pat kad ji gali virsti nelaimėmis, darančiomis pakopinį poveikį geografinėse teritorijose ir sektoriuose, ir trukdyti žmogaus socialinei raidai.
2. **Taryba pabrėžia** mokslinių duomenų ir vertinimų, susijusių su klimato kaita ir dėl jos kylančiais pavojais, jos padariniais ir poveikiu, pavyzdžiui, didėjančiais klimato ir kitais pavojais, taip pat su prisitaikymu prie klimato kaitos ir jos švelninimu, apsauga ir kitomis galimybėmis, kurias pasiūlė Jungtinių Tautų (JT) Tarpyvyriausybinių klimato kaitos komisija, svarbą. Norint įgyvendinti šias pasaulines darbotvarkes, reikia gerinti prieigą prie Žemės stebėjimo, įskaitant kosmoso duomenis ir susijusią infrastruktūrą, atsižvelgiant į konkrečius besivystančių šalių poreikius. Taryba taip pat pabrėžia papildomą vietos ir tradicinių žinių bei praktikos vertę.
3. Dėl klimato kaitos aštrėjančios ekstremalios meteorologinės sąlygos ir lėtiniai reiškiniai tampa vis dažnesni ir intensyvesni, o kai kartu blogėja aplinkos būklė, atsiranda pažeidžiamumas, patiriamas poveikis, dėl jų didėja žmogiškųjų, materialinių ir gamtinių nuostolių rizika, auga prisitaikymo, humanitariniai ir vystymosi poreikiai ir dar labiau didėja darnaus vystymosi tikslų (DVT) finansavimo deficitas. Nualintos ekosistemos gali lemti konkurenciją ir konfliktus dėl ribotų išteklių, visų pirma dėl žemės ir vandens. Taryba pripažįsta, kad reikia skubiai dėti daugiau pastangų prisitaikymo prie klimato kaitos srityje, visų pirma todėl, kad net sustabdžius visą šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimą vis dar nebūtų užkirstas kelias klimato kaitos poveikiui.

4. **Taryba atkreipia dėmesį į** prioritetą, kurį Europos Sąjunga aiškiai suteikė žaliajai pertvarkai ir biologinės įvairovės apsaugai pagal Europos žaliąjį kursą, Europos klimato teisės akte nurodytą poveikio klimatui neutralumo tikslą, taip pat gaivinimo priemonių rinkiniu remiamą žalesnės ir atsparesnės Europos, kuri būtų geriau pasirengusi reaguoti į dabartinius ir būsimus iššūkius, be kita ko, vykdydama išorės veiksmus, užmojį. **Taryba primena:** i) 2021 m. birželio 3 d. Tarybos išvadas „Klimato kaitai atsparios Europos kūrimas. Naujoji ES prisitaikymo prie klimato kaitos strategija“, ii) 2021 m. lapkričio 19 d. Tarybos išvadas dėl vandens klausimo ES išorės veiksmų srityje, iii) 2021 m. lapkričio 23 d. Tarybos išvadas dėl pasirengimo būsimoms krizėms, reagavimo pajėgumų ir atsparumo joms stiprinimo ir iv) 2022 m. kovo 3 d. Tarybos išvadas dėl civilinės saugos veiklos atsižvelgiant į klimato kaitą.
5. **Taryba pripažįsta** veiksmingo nelaimių rizikos mažinimo, išankstinių veiksmų ir rizika pagrįsto vystymosi svarbą gelbėjant gyvybes ir išsaugant gerovę bei orumą, mažinant humanitarinius poreikius, prisitaikant prie klimato kaitos ir siekiant darnaus vystymosi bei didinant atsparumą, ypač mažiausiai išsivysčiusiose šalyse ir mažose besivystančiose salų valstybėse, nė vieno nepaliekant nuošalyje.
6. **Taryba pabrėžia**, kad svarbu išvengti nuostolių ir žalos, susijusių su neigiamu klimato kaitos poveikiu, įskaitant ekstremalius meteorologinius reiškinius (staigius) ir lėtinius reiškinius, kuomet labiau sumažinti nuostolius ir žalą ir juos šalinti, taip pat pabrėžia darnaus vystymosi, nelaimių rizikos mažinimo, integruoto vandens išteklių valdymo, klimato politikos veiksmų ir išankstinių veiksmų vaidmenį mažinant nuostolių ir žalos riziką. Integruoto vandens išteklių valdymo sistemos ir infrastruktūra, įskaitant susijusias su vandens tiekimo, sanitarijos ir higienos paslaugomis, turėtų būti atsparesnės ir jų poveikis klimatui turėtų būti neutralus.
7. **Taryba pripažįsta** nestabilumo, konfliktų ir nelaimių sąsajas. Nestabiliomis ir konfliktų paveiktomis aplinkybėmis nelaimės gali sustiprinti pagrindines nestabilumo ir konfliktų veiksmų priežastis ir destabilizuoti tvaraus atsigavimo ir taikos perspektyvas. Dalyvaujantieji ir įtraukūs nelaimių rizikos mažinimo procesai ir išankstiniai veiksmai, atitinkantys treją humanitarinės pagalbos, vystymosi ir taikos tarpusavio sąsają, gali būti taikos kūrimo priemonė nelaimių ir konfliktų sąveikos atvejais, o konfliktų prevencijos priemonės yra būtinos siekiant sukurti nelaimių rizikos mažinimui palankią aplinką. Taryba pabrėžia, kad į bendrų veiksmų šalyse partnerėse konteksto analizę, planavimą, stebėseną ir vertinimą reikia įtraukti daugialypį rizikos, atsparumo ir atžvalgumo konfliktams vertinimą, atsižvelgiant į daugialypes ES vertinimo priemones ir geriausią praktiką, susijusią su konkrečiomis nelaimių rizikos mažinimo priemonėmis¹.

¹ Pavyzdžiui, Nelaimių padarinių mažinimo pajėgumų iniciatyva (CADRI).

8. **Taryba pripažįsta**, kad nelygybė ir skurdas lemia diferencijuotą nelaimių poveikį, ir pabrėžia, kad siekiant veiksmingo nelaimių rizikos mažinimo reikia užtikrinti, kad nė vienas nebūtų paliktas nuošalyje, ir integruoti žmogaus teisėmis grindžiamą požiūrį, toliau daug dėmesio skirti lyčių lygybės, vaiko teisių, amžiaus ir negalios aspektų įtraukimui visais nelaimių rizikos mažinimo planavimo, įgyvendinimo, stebėsenos ir vertinimo etapais, taip pat užtikrinti visapusišką, lygiateisišką ir prasmingą dalyvavimą. Šiuo tikslu reikėtų naudoti išskaidytus duomenis ir užtikrinti jų palyginamumą.
9. **Taryba dar kartą patvirtina**, kad ES išorės veiksmai nelaimių rizikos mažinimo srityje turėtų būti suderinti su JT Darnaus vystymosi darbotvarke iki 2030 m. ir DVT, 2015–2030 m. Sendajaus nelaimių rizikos mažinimo programa ir jos pasauliniais tikslais, taip pat su Paryžiaus susitarimu ir jo ilgalaikiais tikslais bei įgyvendinimo sistema ir prisidėti prie jų įgyvendinimo.
10. **Taryba palankiai vertina**
- a. Balio atsparumo darbotvarkę, kuri yra pasaulinio nelaimių rizikos mažinimo forumo septintosios sesijos (2022 m. gegužės 23–28 d.)² rezultatas, ir Europos nelaimių rizikos mažinimo forumo veiksmų gaires, skirtas nelaimėms atspariam Europos ir Vidurinės Azijos regionui iki 2030 m., kurios yra Europos regioninio nelaimių rizikos mažinimo forumo (2021 m. lapkričio 25–26 d.)³ rezultatas;
 - b. 2022 m. visuotinio nelaimių rizikos mažinimo vertinimo ataskaitos⁴ išvadas ir raginimą imtis veiksmų siekiant i) įvertinti tai, kas mums turi vertę, ii) sukurti sistemas, kad būtų atsižvelgta į tai, kaip žmogaus protas priima sprendimus dėl rizikos, ir iii) pertvarkyti valdymo ir finansų sistemas, kad būtų galima vykdyti darnią veiklą tarp atskirų sričių ir projektuoti konsultuojantis su nukentėjusiais žmonėmis;
 - c. ES pirmininkavimą Perkėlimo įvykus nelaimei platformai, kaip galimybę stiprinti pastangas spręsti priverstinio gyventojų persikėlimo dėl nelaimių, klimato kaitos ir aplinkos būklės blogėjimo uždavinį, skatinti visuotinį propagavimą ir remti daugiašales partnerystes bei procesus;
 - d. 2023 m. JT konferenciją dėl vandens, kaip galimybę diskutuoti aukščiausiu lygmeniu ir įsipareigoti investuoti į vandenį kaip svertą, kuris padėtų didinti atsparumą, užkirsti kelią nelaimių rizikai ir sumažinti ją, taip pat sutelkti visus suinteresuotuosius subjektus ir sektorius, kad būtų paspartinti veiksmai siekiant su vandeniu susijusių Darbotvarkės iki 2030 m. tikslų;

² <https://globalplatform.undrr.org/publication/co-chairs-summary-bali-agenda-resilience>

³ <https://www.undrr.org/publication/european-forum-disaster-risk-reduction-roadmap-2021-2030>

⁴ <https://www.undrr.org/gar2022-our-world-risk>

- e. Sąjungos civilinės saugos mechanizmo (SCSM) teisės aktų, kuriais nustatomi Sąjungos atsparumo nelaimėms tikslai, grindžiami dabartiniais ir į ateitį orientuotais scenarijais, pripažįstama, kad SCSM atlieka vis svarbesnį vaidmenį nelaimių prevencijos ir pasirengimo joms srityje, ir sukuriamas žinių tinklas, kad būtų sistemingai integruojamas gebėjimų stiprinimas ir mokslas, pakeitimus;
 - f. Humanitarinės pagalbos teikėjų deklaraciją dėl klimato ir aplinkos⁵ ir Humanitarinių organizacijų chartiją dėl klimato ir aplinkos⁶, kurios palengvins kolektyvinį darbą sprendžiant klimato, biologinės įvairovės ir aplinkos krizių humanitarinio poveikio klausimus.
11. **Taryba tikisi**, kad bus tęsiamas UNFCCC šalių, atitinkamų organizacijų ir suinteresuotųjų subjektų dialogas (Glazgo dialogas), siekiant aptarti veiklos, kuria siekiama išvengti nuostolių ir žalos, susijusių su neigiamu klimato kaitos poveikiu, kuo labiau sumažinti nuostolius ir žalą ir juos šalinti, finansavimo tvarką, ir **dar kartą patvirtina** ES ir jos valstybių narių nuolatinį įsipareigojimą kuo greičiau užtikrinti visapusišką Santjago tinklo veikimą, kad būtų paspartinta paklausa grindžiama atitinkamų organizacijų, įstaigų, tinklų ir ekspertų techninė pagalba siekiant įgyvendinti atitinkamus metodus besivystančiose šalyse, kurios yra ypač pažeidžiamos dėl neigiamo klimato kaitos poveikio.
12. Atsižvelgdama į tai, **Taryba ragina** Komisiją, EIVT ir valstybes nares:
- a. **Pripažinti** nelaimių rizikos mažinimo, klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos bei kitų atitinkamų metodų indėlį ir papildomumą siekiant išvengti nuostolių ir žalos, juos kuo labiau sumažinti ir pašalinti.
 - b. **Užtikrinti**, kad ES vystymosi, taikos, klimato ir humanitariniai veiksmai būtų grindžiami informacija apie riziką, taip stiprinant šalių partnerių gebėjimus imtis prevencinių veiksmų, šalinti pagrindinius veiksnius, įveikti būsimus sukrėtimus ir įtampą, taip pat pasirengti nelaimėms, užkirsti joms kelią, prie jų prisitaikyti ir tinkamai į jas reaguoti.

⁵ https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/humanitarian-aid/climate-change-and-environment/humanitarian-aid-donors-declaration-climate-and-environment_en

⁶ <https://www.climate-charter.org>

- c. **Užtikrinti**, kad pasirengimas nelaimėms ir nelaimių rizikos mažinimas būtų integruoti į humanitarinę ir vystymosi politiką bei veiksmus, ir **skatinti** bendrą visų vystymosi, humanitarinės pagalbos, klimato ir taikos sričių subjektų atsakomybę už finansavimą, atsižvelgiant į kiekvieno konteksto specifiškumą ir turimus išteklius, kad būtų užtikrintas veiksmingiausių ir tinkamiausių finansavimo priemonių naudojimas.
- d. **Pereiti** nuo reagavimo į krizes prie proaktyvesnių, į ateitį orientuotų ir išankstinių veiksmų, finansavimo ir rizikos valdymo ir, laikantis humanitarinių principų ir tarptautinės humanitarinės teisės (THT), **stiprinti** humanitarinės pagalbos, vystymosi ir taikos veiksmų ir subjektų veiklos koordinavimą, suderinamumą ir papildomumą, remiantis patirtimi, įgyta trejopos humanitarinės pagalbos, vystymosi ir taikos tarpusavio sąsajos įgyvendinimo bandomajame etape, ir **toliau įgyvendinti** šią sąsają visose atitinkamose šalyse, taip pat toliau dokumentuoti veiksmingą nelaimių rizikos mažinimo metodų įgyvendinimą trejopos sąsajos kontekste.
- e. **Remti** išankstinių veiksmų integravimą į humanitarinės pagalbos programos ciklą ir prisitaikymo prie klimato kaitos planus, taip pat pasirengimo ir greitos prieigos prie paramos schemų stiprinimą vystymosi planavimo srityje.
- f. **Užtikrinti** konfliktams atžvalgų, vietos lygmeniu inicijuojamą ir vadovaujamą, į vaikus ir į lyčių lygybę orientuotą, neįgaliųjų poreikius apimančią, žmogaus teisėmis grindžiamą ir pokyčius skatinančią požiūrį į nelaimių rizikos mažinimą, kurio laikantis būtų šalinamos pagrindinės lyčių nelygybės ir kitokios nelygybės priežastys visose politikos srityse ir praktikoje.
- g. **Stiprinti** bendradarbiavimą taikant Europos komandos principą nelaimių rizikos mažinimo ir kovos su klimato kaita srityse; pavyzdys – Europos komandos iniciatyva dėl prisitaikymo prie klimato kaitos ir atsparumo Afrikoje.

- h. **Skatinti** nelaimių, klimato ir aplinkos rizikos vertinimus vykdant humanitarinės pagalbos ir vystymosi planavimą ir programavimą, nes tai yra labai svarbi priemonė nustatant ir vertinant riziką, pavojus bei pažeidžiamumą ir identifikuojant turimus ir reikalingus pajėgumus sumažinti esamą riziką ir išvengti naujos rizikos atsiradimo, taip pat stiprinti pasirengimą nelaimėms. Rizikos vertinimai turėtų būti susiję su konkrečiomis aplinkybėmis, mokslškai pagrįsti ir apimti lyčių aspekto analizę. Jie turėtų būti atliekami atsižvelgiant į nukentėjusius gyventojus, visų pirma pažeidžiamoje padėtyje esančius asmenis, užtikrinant prasmingą jų dalyvavimą atliekant analizę, priimant sprendimus ir įgyvendinant patį vertinimą, atsižvelgiant į tokius klausimus kaip lytis, amžius, negalia, etninė kilmė, čiabuvių kilmė ar tapatybė ir kitos savybės. Deramas dėmesys turėtų būti skiriamas įvairovei, daugialypėms ir tarpusavyje susijusioms diskriminacijos formoms, taip pat konfliktų dinamikai.
- i. **Stiprinti** visapusiško nelaimių, klimato ir aplinkos rizikos valdymo valdymą visais lygmenimis ir visuose sektoriuose, didinti informuotumą apie nelaimių riziką, skatinti mokymą ir pratybas, plėtoti veiksmingus įvairių valdžios institucijų ir atitinkamų suinteresuotųjų subjektų, įskaitant vietos subjektus, čiabuvių tautas, akademinę bendruomenę, mokslo tiriamąsias įstaigas ir privatųjį sektorių, taip pat moterų, vaikų ir jaunimo organizacijas, asmenims su negalia atstovaujančias organizacijas ir kitas pilietinės visuomenės organizacijas, veiklos koordinavimo mechanizmus ir jų ilgalaikes partnerystes. Turėtų būti skatinami vietos lygmeniu inicijuojami sprendimai, laikantis prisitaikymo vietos mastu principų, dėl kurių susitarta UNFCCC COP26.
- j. **Skatinti** kurti ir įgyvendinti naujus, novatoriškus ir į žmones orientuotus metodus, įskaitant klimato ir nelaimių rizikos finansavimą ir draudimą, pasitelkiant tokias iniciatyvas kaip Pasaulinio kovos su klimato kaitos rizika skydo iniciatyva, siekiant padidinti makroekonominį stabilumą šalyse partnerėse ir užtikrinti sistemingą, nuoseklią ir nuolatinę asmenų, kuriems gresia didžiausias pavojus ir kurie gyvena skurdžiai, apsaugą, visų pirma nestabiliose ir besivystančiose šalyse, ypatingą dėmesį skiriant mažiausiai išsivysčiusioms šalims ir mažoms besivystančioms salų valstybėms. Šiuo atžvilgiu tarpvalstybinis ir regioninis bendradarbiavimas yra labai svarbus ilgalaikiam atsparumui.

k. **Skatinti** pastangų, susijusių su technologijų perdavimu ir gebėjimų stiprinimu tiesiogiai paveiktuose regionuose, koordinavimą pasinaudojant inovacijomis ir naujais moksliniais metodais, įskaitant duomenis, kad jie būtų tiesiogiai naudingi pažeidžiamoje padėtyje esantiems asmenims, be kita ko, suteikiant galimybę naudotis šiais sprendimais kaip visuotinėmis viešosiomis gėrybėmis. Remti šalis partneres joms rengiant ir įgyvendinant politiką ir paskatas, kuriomis skatinamos aplinkos atžvilgiu tvarios, klimato ir nelaimių poveikiui atsparios investicijos ir didinamas infrastruktūros atsparumas klimato kaitai, be kita ko, taikant gamtos procesais pagrįstus sprendimus.

l. **Mažinti** ES veiksmų aplinkosauginį pėdsaką vykdant išorės veiksmus.

m. **Pritarti** JT generalinio sekretoriaus raginimui užtikrinti, kad per penkerius metus kiekvienas asmuo Žemėje būtų apsaugotas ankstyvojo perspėjimo sistemomis, daugiausia dėmesio skiriant ištisinei į žmones orientuotai ankstyvojo perspėjimo vertės grandinei – nuo rizikos vertinimų iki infrastruktūros ir bendruomenės paskutinės grandies informavimo. Be to, Taryba pripažįsta su klimatu susijusios rizikos ir ankstyvojo perspėjimo sistemų iniciatyvos⁷ svarbą siekiant šio tikslo.

⁷ Taip pat kitų atitinkamų iniciatyvų ir priemonių, pavyzdžiui, Pasaulinės meteorologijos organizacijos (WMO) integruotos pasaulinės stebėjimo sistemos (WIGOS), WMO informacinės sistemos (WIS) ir Pasaulinės duomenų apdorojimo ir prognozavimo sistemos (GDPFS), WMO koordinavimo mechanizmo (WCM), Pasaulinės įspėjimo apie įvairius pavojus sistemos (GMAS), Pasaulinio pagrindinio stebėjimo tinklo (GBON), Sisteminio stebėjimo finansinės priemonės (SOFF), WMO Hidrologijos vizijos ir strategijos bei susijusio veiksmų plano, Vandens ir klimato koalicijos, „Hydromet“ plėtros aljanso ir kitų partnerysčių su Pasaulio banku, Žaliuoju klimato fondu (GCF), Jungtinių Tautų vystymosi programa (UNDP), privačiuoju sektoriumi ir kitais subjektais, svarbą.